

Årsmelding 2020

Næringtjønnin, Knutshø Villreinområde, foto Bjørn Rangbru

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

1. Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreirutvalgene)
- Fordele midler til villreintiltak
- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes

Nemndene har en fireårig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Nemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder ble konstituert i 4. februar 2020. Representantene fra Dovre kom inn noe senere. Nemnda har hatt følgende sammensetning i 2020:

Kommuner	Medlemmer	Varamedlemmer
Rauma	Reidar Brude	Magnhild Vik
Molde	Toril Melheim Strand (Nestleder)	Stig Arild Arvesen
Lesja	Eirik Sæther	Anne Matre
Dovre	Marius Voll	Gunn Jane Ulekleiv
Oppdal	Håkon Eldar Nordseth	Ingrid Husdal Dørum
Sunnadal	Olav Søderberg (Leder)	Astrid Sæter
Folldal	Bente Fossum	Frode Brendryen
Tynset	Tone Hagen	Ola Engen
Rennebu	Per Arild Thorsen	Kari Aftreth
Alvdal	Olov Grøtting	Arne Dagfinn Øynes

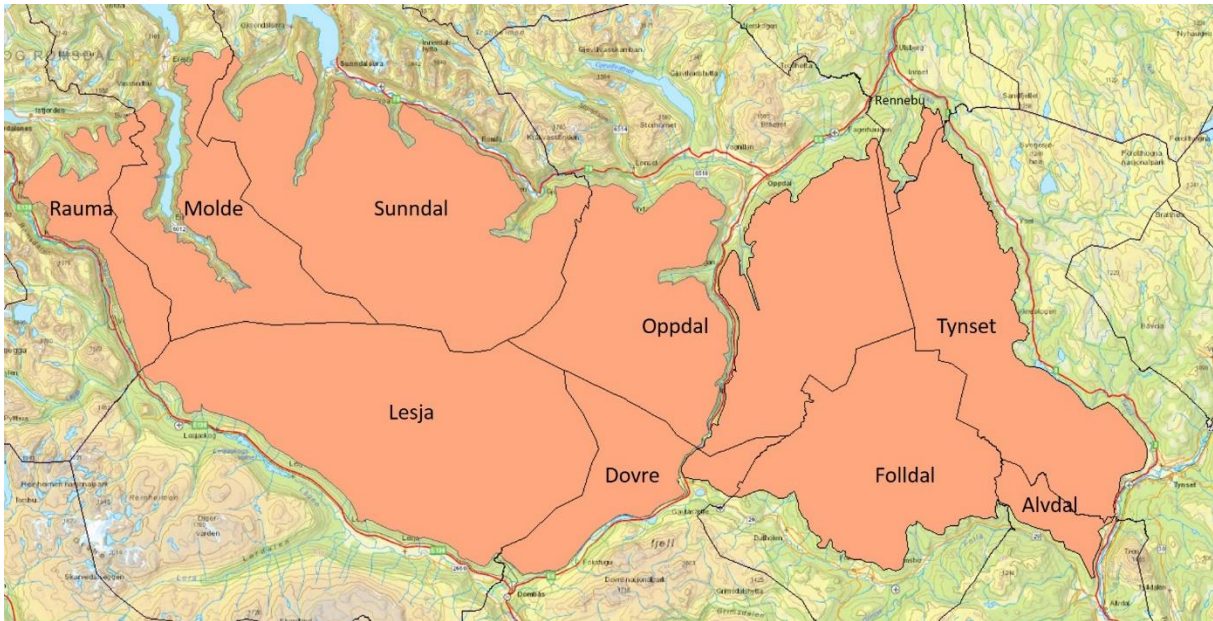
Sekretær i 2020 har vært Statsforvalteren i Trøndelag, Bjørn Rangbru.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

2. Virkeområde og aktivitet

Villreinnemndas ansvarsområde er både Snøhetta villreinområde og Knutshø villreinområde. Villreinområdene har areal i 3 fylker og 10 kommuner. I Snøhetta er det to delstammer; øst og vest.

Figur 1 Kart som viser Snøhetta og Knutshø villreinområdes utbredelse

Villreinnemnda har protokollført 32 saker i 2020. Sakene er behandlet både i fysisk møte (Dombås 4. februar), Teams-møter (28. april, 22. juni og 4. november) og gjennom e-postbehandling (25. - 29. november). Det årlige dialogmøtet med villreinutvalgene er nyttig. På grunn av restriksjoner knyttet til smitte og covid-19, ble dialogmøtet i 2020 et digitalt møte. Villreinerådet sine fagdager ble holdt i Bykle og to medlemmer deltok.

Fordeling av tiltaksmidler

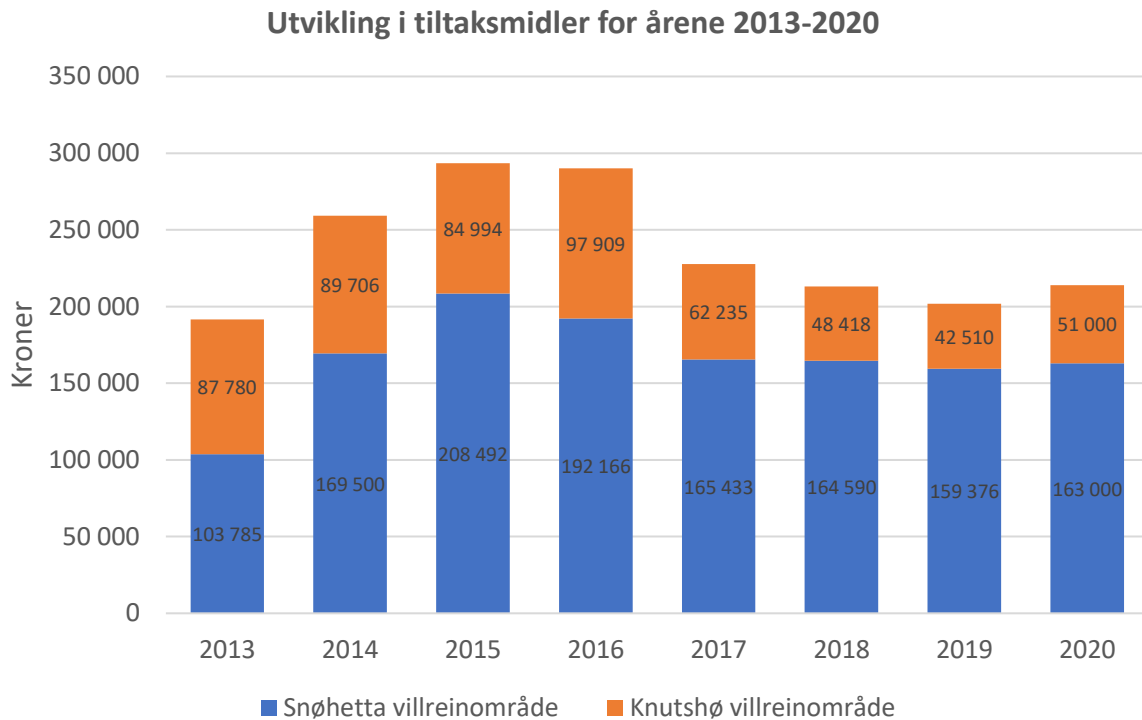
I 2020 var det ramme på kr 214 000,- tilgjengelig til villreintiltak i Snøhetta og Knutshø villreinområder. Dette var fordelt med kr 163 000,- for Snøhetta villreinområde og kr 51 000,- for Knutshø villreinområde. Nemnda behandlet 5 søknader om tilskudd og gjorde følgende fordeling:

Søker	Navn på prosjekt eller tiltak	Vedtak i kr.
Snøhetta villreinutvalg	Tiltak iht. bestandsplan	150 000
Knutshø villreinutvalg	Tiltak iht. bestandsplan	46 000
Dombås barneskole	«Undervisning, rein i teori og praksis»	5 000
Dombås Fjellskole	Undervisning om villreinen i Rondane og Dovre	5 000
Lesja Fjellstyre	Innkjøp av viltkamera – kartlegge villreintrekk over Gautsjøen	8 000
Total sum		214 000

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Miljødirektoratet krever inn fellingsavgift for felt villrein. Midlene returneres som tilskuddsmidler til villreinområdet påfølgende år. Størrelsen på beløpet endres i samsvar med felte villrein, og sats på fellingsavgift. Tilgjengelig sum for tilskuddsmidler i 2020 var noe høyere sammenlignet med 2019 (figur 2).

Figur 2 Utvikling i tilgjengelige tiltaksmidler for Snøhetta og Knutshø villreinområder årene 2013 – 2020.

3. Bestandsforvaltning

Snøhetta villreinområde

Snøhetta villreinområde er delt i to villreinald, 'øst' og 'vest'. Utvalget har utarbeidet en driftsplan som er godkjent for perioden 2019-2023. Det er her en målsetning å beholde vinterstammen på 2200 dyr +/- 10 % i østområdet, og å øke opp til 800 dyr +/- 10 % i vestområdet. Minimustellingen 5.mars 2020 viste minst 1240 dyr i øst, mens villreinutvalget forventer at det skal ha vært flere dyr, basert på bestandsberegninger. I vest ble det påvist minimum 589 dyr, mens villreinutvalget forventer at det skal ha vært om lag 900 dyr. Forholdene for telling var ifølge utvalget ujevne og vanskelige. Tellingene blir ansett som mislykkede. Det ble ikke gjennomført verken kalvetelling eller strukturtelling 2020.

Kvoten for 2020 var i Snøhetta øst 1250 fellingstillatelser med en kvotesammensetning på 43 % kalv, 37 % simle/ungdyr og 20 % fritt dyr. I Snøhetta vest var det 500 fellingstillatelser med en kvotesammensetning på 40 % kalv, 40 % simle/ungdyr og 20 % fritt dyr. For hele villreinområdet var det totalt 1750 fellingstillatelser.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Fellingsresultater 2020

Tabell 1 Viser antall felte villrein fordelt og prosentvis fordeling i kjønns- og alderskategori, Snøhetta (øst og vest slått sammen) høst 2020. Fellingsprosent totalt for Snøhetta: 41,0.

Snøhetta 2020 Kvote = 1750	Kalv		1,5 år		Eldre		Sum
	Bukk	Simle	Bukk	Simle	Bukk	Simle	
Antall	89	109	63	49	135	273	718
Prosent av felte dyr	12.4	15.2	8.8	6.8	18.8	38.0	

Knutshø villreinområde

Knutshø villreinområde er ett villreinvald. Utvalget har en bestandsplan som er godkjent for perioden 2018-2022. Det er her en målsetting med en vinterstamme på 1500 dyr. Minimumstillingen 3. og 5. mars 2020 viste minst 1437 dyr. Forholdene ved tellingen ble beskrevet som nærmest optimale. Det ble ikke gjennomført verken kalvetelling eller strukturtelling i 2020.

Kvoten i Knutshø villreinområde var på 520 fellingstillatelser med en kvotesammensetning på 43 % kalv, 29 % simle/ungdyr, og 28 % fritt dyr for jaktseasonen.

Fellingsresultater 2020

Tabell 2 Viser antall felte villrein fordelt og prosentvis fordeling i kjønns- og alderskategori, Knutshø høst 2020. Fellingsprosent totalt for Knutshø var 60,2.

Knutshø 2020 Kvote = 520	Kalv		1,5 år		Eldre		Sum
	Bukk	Simle	Bukk	Simle	Bukk	Simle	
Antall	55	44	19	19	102	74	313
Prosent av felte dyr	17.6	14.1	6.1	6.1	32.6	23.6	

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

4. Forvaltning av leveområdene

Oppsummering av arealsaker til behandling i nemnda:

Dovre kommune: Villreinnemnda frarådet å gi tillatelse til oppsetting av ny bygning, og til å utvide en annen bygning i setergrend på Gardsenden i Fokstugu landskapsvernområde. Begrunnelsen var at oppføring av ny bygning/utvidelse av bygning kan øke overnattingskapasiteten. Observasjoner fra GPS-merket rein viser at dette området benyttes av villreinen, og menneskelig ferdsel i dette området har sannsynligvis begrensende effekt på villreinens arealbruk. Det er ikke ønskelig å øke menneskelig ferdsel i dette området. Ytterligere en søknad fra samme seterområde gjaldt rivning og oppbygning av kokhus. I denne saken frarådet nemnda ikke gjenoppbygging eller flytting, men presiserte at bygningens størrelse ikke skulle økes.

Folldal kommune: Det ble søkt om dispensasjon til oppføring av uthus ved Marsjøen, Folldal kommune. Villreinnemnda vurderte at oppføringen på lokasjonen ville medføre relativt liten additiv forstyrrelse på villreinen i området, og frarådet derfor ikke dispensasjonen under forutsetning at bygget ikke benyttes til overnatting.

Sunndal kommune: Nemnda uttalte seg om gjenoppbygging av gammelt seterfjøs på Åkersetra, Sunndalen kommune. Det omsøkte tiltaket ligger innen Snøhetta villreinområde, i reinens leveområde, og nær trekkevei. Likevel, siden det antas at gjenoppbyggingen ikke vil øke overnattingskapasiteten, vurderte nemnda at tiltaket i relativt liten grad vil medføre økte forstyrrelser av villreinen i området. Nemnda valgte derfor å ikke fraråde at det ble gitt tillatelse fra verneforskriften.

Tynset kommune: Nemnda har uttalt seg angående søknad fra Femundløpet AS om godkjent hundeløpstrase og medfølgende snøscooterkjøring i Knutshø landskapsvernområde. Nemnda vurderte at det skisserte tiltaket ville kunne være negativt for villreinen i Knutshø. Villreinnemnda frarådte derfor at traseen ble lagt langt inn i fjellet som til Børsjøene, og anbefalte å se vurdere traseer lengre ut fra kjernen i villreinområdet.

Nemnda ga også uttalelse til høring av søknad om ekspropriasjon av veirett i forbindelse med undersøkelser om mineralforekomst Rostvangen i Tynset. Nemnda vurderte det skisserte tiltaket med ekspropriasjon av veirett og det framtidige målet med en eventuell gruvedrift i området, som svært uheldig for villreinen. Nemnda mente at en slik aktivitet vil forringe villreinens leveområde.

Lesja kommune: Nemnda har også uttalt seg i sak om områderegulering på Bjorli. Store deler (trolig over halvparten) av reguleringsområdet ligger innenfor det registrerte leveområdet til villreinen. Nemnda vurderte at økt ferdsel i dette området kan begrense villreinens arealbruk vestover. Nemnda mente at planprogrammet må sørge for å frembringe kunnskap om hvordan den planlagte utbyggingen og tilretteleggingen skal begrense den videre ferdselen inn i villreinområdet og videre at reguleringen må legge til rette for å styre ferdsel vekk fra sårbare villreinområder.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

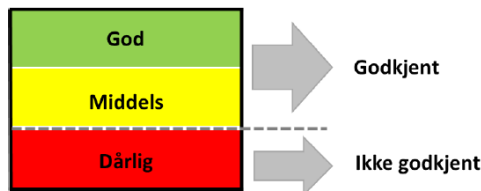
Lesja, Dovre og Sunndal kommuner: Nemnda frarådet at militær øvingsaktivitet omsøkt fra Møre og Fjordane heimevernsdistrikt legges til Snøhetta villreinområde.

5. Verktøy og kunnskapsgrunnlag: tilstanden i villreinområdene

Kvalitetsnormen

Nemnda leverte i februar 2020 høringsuttalelse til kvalitetsnormen for villrein. Utdrag fra nemndas uttalelse: «Villreinnemnda støtter at det innføres en kvalitetsnorm for villrein som skal gjelde for alle villreinområdene i Norge. Resultatene av klassifiseringene vil gi et godt felles grunnlag for å få kunnskap om tilstanden i de ulike villreinområdene. (...) Gjennomføring av en tilstandsklassifisering i 24 villreinområder vil kreve mye ressurser. Det er viktig at denne innsatsen munner ut i konkret forbedring av villreinens kår slik at internasjonale forpliktelser overholdes, og nasjonale målsettinger nås.»

Kvalitetsnormen for villrein ble vedtatt av Kongen i statsråd 23. juni 2020. Hvert fjerde år skal ei ekspertgruppe klassifisere Norges 24 villreinområder. Kvalitetsnormen er bygd med et trafikklys-system, der grønt lys betyr 'god tilstand', gult lys 'middels tilstand', mens rødt lys betyr 'dårlig tilstand'. Fastsatte parametere/måleenheter som skal måles og undersøkes i hvert villreinområde. Det er kombinasjonen av resultatene fra disse parameterne som plasserer det enkelte villreinområde i en gitt farge. Parameterne er knyttet til bestandsforhold (for eksempel slaktevekter, tilvekst), mattilgang og -kvalitet (lavbeiter), samt leveområde og grad av menneskelig påvirkning.

Figur 3 Tilstand god, middels eller dårlig. Figur fra høringsnotatet.

Det er et mål om at alle villreinområder skal ha minimum middels kvalitet (gult lys). For villreinområder som vurderes til dårlig kvalitet (rødt lys) skal det utarbeides en tiltaksplan for å bedre situasjonen. På lengre sikt er det òg et mål at de nasjonale villreinområda skal ha god kvalitet.

Kvalitetsnormen kan leses i sin helhet her: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-06-23-1298>

Miljødirektoratet orienterte i brev av 4.9.2020 om hvordan sentrale innspill i høringen er ivaretatt, og om iverksetting og oppfølging av den vedtatte kvalitetsnormen. Det legges særlig vekt på arbeidet med innsamling og håndtering av grunnlagsdata for klassifisering etter normen, der det for flere av måleparameterne vil kreves stor lokal medvirkning. Det

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

er lagt opp til at første gangs klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene skal gjennomføres høsten 2021 og de øvrige områdene høsten 2023.

Norsk Villreinsenter og norsk institutt for naturforskning orienterte i felles brev av 25.9.2020 om deres rolle i arbeidet med oppfølging av kvalitetsnormen. Norsk villreinsenter (NVS) og Norsk institutt for naturforskning (NINA) har fått ansvar for kursing og datainnsamling i forbindelse med den nylig vedtatte kvalitetsnormen for villrein.

Snøhetta og Knutshø

I både Snøhetta og Knutshø villreinområder er det opprettet store verneområder med formål å ivareta en viktig del av leveområdet til villreinen i Snøhetta og Knutshø villreinområder. I tillegg er det opprettet en regional plan for Dovrefjellområdet hvor begge villreinområdene er innlemmet som nasjonale villreinområder.

Både Knutshø og Snøhetta villreinområder har utarbeidet planer for forvaltning av villreinstammene (Snøhetta: «Driftsplan 2019-2023», Knutshø: «Bestandsplan for Knutshø villreinområde 2018-2022»). I tillegg er det de siste årene gjennomført tverrfaglige utredninger knyttet til villreinens bruk av villreinområdene, og menneskers bruk av fjellene.

De vedtatte verktøyene og det samla kunnskapsgrunnlaget for å forvalte villreinen og leveområdene vurderes som relativt gode og det forventes at kvalitetsnormen vil heve kvaliteten videre.

Vurdering av tilstand Snøhetta villreinområde

Resultatene fra minimumstillingen som ble gjennomført vinteren 2020 viste minimum 589 dyr i Snøhetta vest og minimum 1240 dyr i Snøhetta øst. Tellingene ble vurdert som mislykkede, og gir derfor ikke grunnlag for å vurdere oppnåelse av målene i bestandsplanen om 800 rein i vest og 2200 i øst.

Andelen kalv i Snøhetta har vært mellom 45-50 per 100 simle/ungdyr de siste 20 årene. De aller siste årene har andelen vært synkende og i 2020 var den nede i 37,1 per 100 simle/ungdyr. Nasjonalt initiert vannkraftutbygging langs aksene Dalsida–Torbudalen har kraftig redusert villreinens trekkmuligheter mellom viktige funksjonsområder. Det å forbedre sesongtrekket mellom sommerbeiter i vest og vinterbeiter i øst er et overordnet mål, og det er viktig at potensielle trekkområder skjermes mot nye irreversible utbygginger og eller økt ferdsel som kan hindre en forbedring av trekket.

På Hjerkinplatået er det utfordringer knyttet til ferdsel som kan hindre reinen i å gjennomføre rotasjonstrekket mellom sesongbeiter. På Snøheimveien er det innført et regime som frakter folk i buss forbi viktige vandringsområder for rein. Det er håp om at dette skal minske forstyrrelsen på rein. I Stropsjødalen er ferdselen i perioder så omfattende at den påvirker villreinens vandringsmuligheter. Det er viktig å følge med på reinens bruk av områdene på Hjerkinplatået.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Vurdering av tilstand Knutshø villreinområde

Villreinutvalget har for 2020 beregnet bestanden til 1407 vinterdyr. Resultatene fra minimumstillingen som ble gjennomført vinteren 2020 viste 1437 vinterdyr, og dette ble vurdert som en meget god telling. Det er godt samsvar mellom beregnet og telt antall dyr. Foreløpig vurderinger kan være at bestanden er noe under maks antall vinterdyr, og bæreevnen blir ikke forringet.

Andelen kalv i Knutshø har vært synkende de siste 20 årene. De siste fem år har gjennomsnittlig andel kalv vært rett i underkant av 40 per 100 simle/ungdyr. Den langsiktige synkende trenden vurderes om uheldig og uønsket.

Knutshø villreinområde særpreges av et betydelig veinett som gjør at store deler av området er lett tilgjengelig for folk. Studier med GPS-merket rein, viser at reinen i Knutshø har hatt en begrensa arealbruk de siste årene, og at betydelige arealer har vært lite brukt. Forstyrrelser som følge av menneskelig infrastruktur er trolig en viktig årsak til dette.